

11
Arkeologiske undersøkelser
i Virma socken i juni 1929.

Alfred Hackman.

4 kartor, 9 fotografier.

Arkeologiska undersökningar
i Virmo socken i juni 1929.

a.

Undersökning av brandgraven a på Myllymäki i Tursunperä by.

År 1921 hade mag. A. Europæus på en tjänsteresa till Egentliga Finland för Nationalmuseets räkning inköpt några föremål från järnåldern, vilka i Tursunperä bosatta "agenten" August Laine grävt fram på Myllymäki och andra närbelägna backar i nämnda by. Jfr. H. M. 7943: 1-19.

På Myllymäki hade Laine vid sina klöfingriga letningar upptäckt flere brandgravar och därvid tillät sig att tämligen grundligt "undersöka" en av dessa, belägen på backens nordöstra sluttning, och nära dess topp och på Europæus' kartskiss utmärkt med bokstaven a. Jfr. också E:s fotografier nr 5562 och 5564. Laine hade här hittat 3 spjutspetsar, vilka kunna dateras till tiden omkring år 400 eller tidigast till 300-talet e. kr., vidare 2 knivar, fragment av ett litet svärd (?), huvudet av en stor spik och ca 100 lerkärlebitar. (H. M. 7943: 1-8). Europæus var under sitt besök på platsen på grund av den sena årstiden (19. oktober) icke i tillfälle att undersöka den illa åtgångna forn lämningen, varför dess definitiva utgrävning måste tillsvidare uppskjutas. All vidare grävning på platsen förbjöds och hemmansägaren Vännö, på vars mark graven ligger, lovade övervaka förbudets iakttagande.

År 1929 kunde gravens undersökning tagas upp på programmet för Förhistoriska avdelningens fältarbeten och utfördes av mig och studeranden Torbjörn Dahlberg den 15, 17 och 18 juni.

En beskrivning av Myllymäki och de där gjorda fynden ingår i Europæus' reseberättelse (1921) och besparar mig en upprepning. Tillägges kan dock att med undantag för brandgräs a ingen av de ställen på backen, där Laine hade gjort fynd, framstår som en tydlig forntämning. På backen och isgränserna på dess krön ligger många stora stenblock, som förts dit av isen. På den högsta punkten bilda några av dessa erraticiska block en grupp, vilkas mellansrum delvis är fyllt med jord (Jfr min fotografi nr 5). ~~Även~~ På detta ställe (d på Europæus kartsnitt) hade Laine skrapat fram ett antal lerhålsbitar, vilket tyder på att här kunde finnas en grav. Brist på tid hindrade mig dock att undersöka detta ställe.

Grav a förtedde vid vår ankomst till platsen i det närmaste samma utseende, som den har på Europæus' fotografi 5564 från å 1921. Den syntes således icke ha blivit rörd under mellantiden. Min före undersökningen tagna fotografi nr 1 (pl. 7163) ger i någon mån en föreställning om gravens ^{ursprungliga} utseende, emedan den är tagen från en punkt, från vilken den av Laine grävda gropen knappast är synlig. Bilden visar oss i förgrunden en ^{sluttande} jämna flata yta med några större stenar, vilka dock ursprungligen måste ha varit till största delen täckta av jord och icke lika synliga som nu. I själva verket har gravan icke varit ovan jordytan utmärkt genom en upphöjning eller kulle

utan endast genom dessa ^{större} stenar, vilkas hjässor
höjt sig obetydligt över den omgivande marken
samt genom mindre stenar, som på östra, södra
och västra sidan bildade en fotkedja. Gravriset
Själva gravriset var till flere stenlager sänkt
in i marken. Gravens diameter ryktes utgöra unge-
fär 6 m eller något mera.

Laine hade grävt i gravens mitt en stor grop
om ungefär 7 kvadratmeter och därvid rubbat ett
par större stenar ur sitt läge. På min karta
äro gropens mycket buktande gränser beteck-
nade med ^{en} grön stocckad linje och fyndstäl-
lena för de av Laine hittade föremålen äro efter
Europæus kartskiss utpräglade med gröna liggande
kors och vidstående siffror. De uppgifter som Euro-
pæus erhållit av Laine om dessa fyndstäl-
lens läge äro säkert pålitligare än ^{de i några detaljer avri handte} dem Laine givit åt mig.
Det kan ju förutsättas att Laine mindes dem bättre
vid Europæus besök år 1921 än åtta år senare.

Vår undersökning börjades vid gravens östra
ännu intakta del innanför "fotkedjen", ^(returna/d 20.9.3) men ut-
sträcktes icke utanför denna. Genast under torven
mötte en stenläggning av små stenar, till en
del skörbrända stenar, vilka lägo inbäddade i
mörk jord mellan några stora stenar i flere lager
över varandra. På fotografien nr 2 framträder
denna stenläggning mellan de i förgrunden syn-
liga stenarna 1,01 och 0,99 samt den stora stenen
1,03. Under ^{och mellan} dessa större stenar lägo här likan
i gravens övriga delar 2-3 lager ^{något} mindre stenar.
Kulturljorden, som utfyllde mellanrummen mellan
stenarna, var här 50-60 cm mäktig. Den översta
sandbotten låg 60-70 cm under jordytan. I kulturl-

skiktet hittades ungefär 50-60 cm under jordytan brända benbitar; talrikast förekommo de i rutan d 2, där 108 gr kunde uppsamlas, mycket sparsammare i rutorna d 1 och d 3. Läge upp men också lägre ner än de brända benbitarna hittades keramikröror. Några av dem lägo strax under ytan, andra nära sandbotten. Inalles upplökades här över 250 bitar. Under den på fotogr. nr 2 synliga stenen 1,04-0,52 hittades ett fragmentariskt knivbett och vid punkt 4 invid den stora stenen 1,03 ca 50 cm under jordytan några fragment av ett skivformigt järnföremål. På samma djup hittades vid punkt 7 i rutan d 3 en större kniv och en spik.

Den av Laine grävda gropen (i rutorna b 2, b 3, c 2, c 3, d 3) fördjupades till det öröda sandskiktet, dock ^{hittades} gjordes i den inga andra föremål än keramikbitar. Särskilt talrika voro dessa i gropens sydvästra hörn (b 2, c 2). Brända ben förekommo icke inom Laines grävningss område.

Strax utanför gropen, i södra delen av rutan c 2 påträffades dock åter brända ben, men mycket sparsamt. Ett par tiotal bitar hittades även i området väster om gropen (västra delen av rutorna b 2 och b 3 samt rutan a 3) och några enstaka benanmärkningsvärt om gropen, i rutan c 4. Där dessa fåtaliga rester från likbålet förekommo, gjordes även andra fynd: i rutan b 2 hittades vid punkterna 1 och 2 de båda hälfterna av ett rembeslag av järn, sannolikt hörande till ett betsel av mossefyndtyp och en fragmentarisk spik. I närheten av dessa föremål påträffades bitar av ett hårdbränt tunt keramik, som var prytt med snörornament och

inbrytta keramikbitar av samma slag som keramik
Täckningar ur Svenska Statens Histor. Mus. Serie V s. 2
fig. 2 ur en gottländsk grav från Montelius' period
V:2 (350-400). Vid punkt 5 i rutan a 3 hittades
en bayarettliknande spjutspets och vid p. 8 i rutan
c 4 en spik. Keramikbitar förekommo i växlande
mängd i hela gravan. Dock saknade de ornament och
voro av porösare gods och sämre kvalitet än de nyss-
nämnda keramikbitarna. - De i rutorna c 2 och a 3 hit-
tade föremålen lägo icke lika djupt under jord-
ytan som de i gravens östra del anträffade fynden.
Medan de sistnämnda lägo ungefär 50 cm under jord-
ytan, var den jord, som täckte remslaget och
spjutspetsen blott 34 cm mäktig. Detta förhållan-
de berodde uppenbart därpå att marken, i vilken
gravan var insänkt, icke obetydligt sluttade
från öster mot väster: punkten c 3 vid gravens
östra periferi låg 79 cm högre än punkten a 3 vid
den västra periferin.

Undersökningen hade givit vid handen att
man vid gravens anläggning grävde en ungefär
40-60 cm djup grop i den sluttande marken,
varvid man lämnade en del större ^{jordfaster} stenar
kvar. Därpå utströddes tämningarna från likbålet
- brända ben, keramikbitar, något kolstycke,
men icke hela bälmöjan - över gropen, vilken
man samtidigt hade börjat fylla med jord
och stenar. Den sistnämnda omständigheten för-
klarar, varför brända ben och keramikbitar inom
samma ruta ~~hittades~~ hittades i växlande djup. Det
egentliga gravgodset nedlades på vitt skilda stäl-
len, ifall vi icke ha att göra med ^{flera} på olika ti-

der inträffade begravningar, något som icke med säkerhet framgår av de funna forus-
kerna. - De två eller tre nedersta stenlagren
innehöllu fränsett de större jordfaste stenarna
i allmänhet mindre stenar än de övre, där
några ansevärliga block förekommo. Fothedjens
stenar synes ha blivit med avsikt satta så
att en brant sida var vänd inåt.

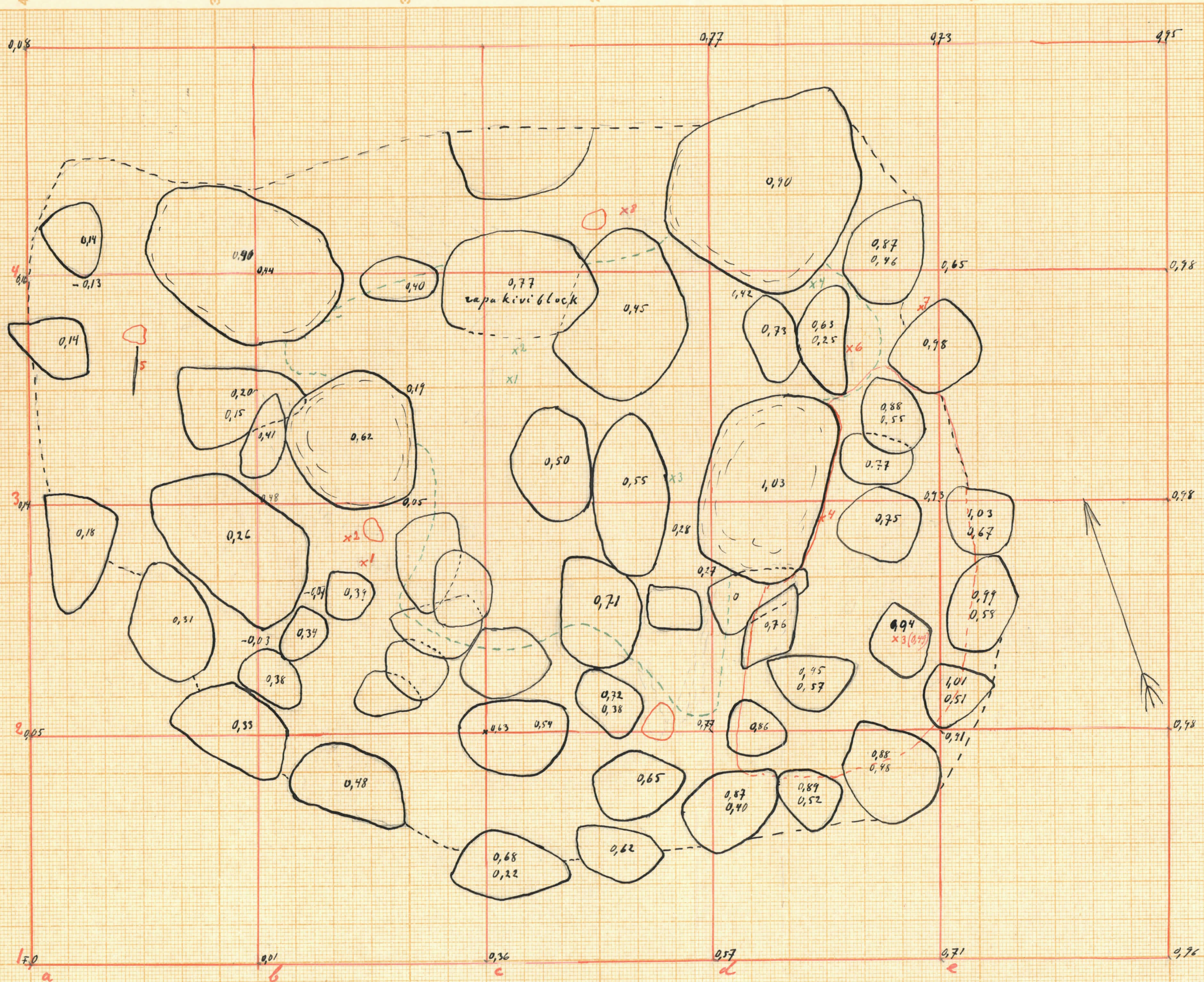
Då gravens norra gräns icke var utmärkt genom
en tydlig stensättning och därför något osäker, är
det möjligt att en liten del av gravan förblivit
ounderiökt. Grävningssarbetet avslutades här, emedan
jorden förföll orörd och varken brända ben eller
lekärlbitar längre blevo hittade. Om de av Laine
upptäckta övriga fyndställen på Myllymäki i
framtiden komma att undersökas, vore det må-
hända skäl att göra försöksgrävningar även norr
och äster om grav a.

Efter grävningen fylldes gravan på nytt med
jord och stenar, varvid det försöktas att återgiva
den i möjligaste mån samma utseende som
före undersökningen.

Fynden från grav a äro katalogiserade un-
der nr 9039: 46-105.

En försöksgrävning på det i Europæus' kart-
skiss med c betecknade stället (jfr. min fotogra-
fi 4) blev fullkomligt resultatlös. Orörd sandbotten
mötte genast under den magra torven.

Alfred Hackman.

Mynämäki.

Maansisäinen rökkiö (polttohauta) a Tursunperän kylän Vännin talon Myllymäellä.

A. Luineen v. 1921 kaivamaa kuoppa on merkitty viheriäisellä viivalla, poltettujen luiden levinemisalueet punaisilla viivoilla.

A. Hackman
1929.

Mynämäki.

levy 7163.

1. Näköala Myllymäeltä NW-päin. Etualalla hautaruunio a, taustassa Mynämäen kirkko.

levy 7164.

2. Hautaruunio a tutkimuksen alaisena, katsottuna SO:sta NW-päin.

levy 7165.

3. Hauta a Myllymäellä katsottuna SW:stä SO-päin

levy 7166.

4. Näköala Myllymäeltä NW-päin. Etualalla löytökohta c.

lug 7167.

5. Tursunperän Myllymäki. Löytökohhta d Myllymäen kuk-
kulalla. (HM. 7943:11-14; 9039:106).

A. Hackman 1924.